

VIJEĆE EUROPE

EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

PRVI ODJEL

PREDMET PILČIĆ PROTIV HRVATSKE

(Zahtjev br. 33138/06)

PRESUDA

STRASBOURG

17. siječnja 2008.

U predmetu Pilčić protiv Hrvatske,

Europski sud za ljudska prava (Prvi odjel), zasjedajući u vijeću u sastavu:

Christos Rozakis, *predsjednik*,

Loukis Loucaides,

Nina Vajić,

Anatoli Kovler,

Elisabeth Steiner,

Sverre Erik Jebens,

Giorgio Malinverni, *suci*,

i Søren Nielsen, *tajnik Odjela*,

nakon vijećanja zatvorenog za javnost 11. studenoga 2007. godine,

donosi sljedeću presudu koja je usvojena tog datuma:

POSTUPAK

1. Postupak u ovom predmetu pokrenut je na temelju zahtjeva (br. 33138/06) protiv Republike Hrvatske kojega je hrvatski državljanin, g. Boris Pilčić ("podnositelj zahtjeva") podnio Sudu na temelju članka 34. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda ("Konvencija") dana 12. srpnja 2006. godine.

2. Podnositelja zahtjeva zastupao je g. R. Čogurić, odvjetnik iz Zagreba. Hrvatsku Vladu ("Vlada") je zastupala njena zastupnica gđa Š. Stažnik.

3. Dana 12. ožujka 2007. godine Sud je odlučio Vladu obavijestiti o zahtjevu. Na temelju članka 29. stavka 3. Konvencije odlučio je istovremeno ispitati osnovanost i dopuštenost zahtjeva.

ČINJENICE**I. OKOLNOSTI PREDMETA**

4. Podnositelj zahtjeva je rođen 1951. godine i trenutačno služi kaznu zatvora u Kaznionici u Lepoglavi.

5. Nakon pokretanja kaznenog postupka protiv podnositelja zahtjeva, on je uhićen 31. srpnja 2001. godine i stavljen u pritvor u Okružnom sudu u Zagrebu, gdje je ostao do veljače 2003. godine. Nakon toga datuma, a nakon što je bio osuđen za ubojstvo, pokušaj ubojstva, krivotvorenja isprava i razbojništva, upućen je na izdržavanje ostatka svoje kazne od trideset godina i šest mjeseci zatvora u Kaznionicu u Lepoglavi.

1. Zdravstveno stanje podnositelja zahtjeva

6. Prema medicinskoj dokumentaciji koju su dostavile stranke, podnositelj zahtjeva boluje od bubrežnih kamenaca, proširenih vena, oštećenja jetre i jednog broja bolesti križa kao što je skolioza (iskrivljenost kičme), lordoza (unutarnje zakrivljenje donjeg dijela kralježnice) diskopatija (povreda cervikalnog diska) i diskartroza (strukturna i funkcionalna bolest diskalnog zgloba).

7. Medicinska dokumentacija podnositelja zahtjeva, koja se nalazi u Kaznionici u Lepoglavi, i dodatna medicinska dokumentacija koju su dostavile stranke sadrži sljedeće informacije:

8. U preslici medicinskog izvješća koje je izrađeno u Zatvorskoj bolnici u Zagrebu navodi se da je podnositelj zahtjeva bolovao od kamena u desnom ureteru (ureteri su kanali kojima ide urin od bubrega do mjehura) veličine oko 3-4 milimetra, i dva kamena u lijevom bubregu, svaki veličine oko 1.5 centimetara. Preporučeno je da se podnositelju zahtjeva daju lijekovi protiv bolova i da ga pregleda urolog.

9. Nakon što je zatvoren u Kaznionici u Lepoglavi, podnositelja zahtjeva pet je puta u razdoblju od 28. veljače do 28. svibnja 2003. godine pregledao zatvorski liječnik zbog bolova u bubregu i kičmi. Podnositelju zahtjeva redovito je davan urološki čaj zbog bolesti bubrega i, uz to, svakom su mu prilikom dani različiti spazmolitici kako bi se spriječili ili olakšali grčevi. Za bol povezanu s bolesti kičme podnositelju zahtjeva propisani su lijekovi protiv bolova, uključujući i dvije vrste gelova za ublažavanje bolova. Dana 28. svibnja 2003. godine podnositelja zahtjeva pregledao je urolog u Varaždinu, koji je pronašao kamen u lijevom bubregu podnositelja zahtjeva i preporučio hospitalizaciju.

10. Od 29. svibnja do 4. srpnja 2003. godine podnositelj zahtjeva bio je hospitaliziran u Zatvorskoj bolnici u Zagrebu gdje je izrađeno medicinsko izvješće u kojemu je navedeno da podnositelj zahtjeva boluje od tri kamena u lijevom bubregu, svaki veličine 1 centimetar. Preporučeno je da se obavi operacija. U izvješću se navodi da je podnositelj zahtjeva stavljen na listu čekanja bolnice Rebro u Zagrebu i da tek treba odrediti točan datum operacije.

11. Od svoga povratka u Kaznionicu u Lepoglavi u srpnju 2003. godine do 26. rujna 2005. godine podnositelja zahtjeva je šezdeset pet puta pregledao zatvorski liječnik od čega je dvadeset puta dobio spazmolitike za bol povezanu s bolešću bubrega. Isto mu je tako redovito davan urološki čaj kao i lijekovi protiv bolova za bolest kičme.

12. Podnositelj zahtjeva je ponovno hospitaliziran u Zatvorskoj bolnici u Zagrebu od 26. do 30. rujna 2005. godine. U medicinskom izvješću od 30. rujna 2005. godine navodi se da je za bubrežne kamence od kojih podnositelj zahtjeva boluje potrebna operacija, iako ne hitna, budući da ih se ne može izliječiti ultrazvučnim valovima (litotripsijom).

13. Od povratka u zatvor do 31. ožujka 2006. godine zatvorski je liječnik pregledao podnositelja zahtjeva dvadeset devet puta. U tom su mu razdoblju u četrnaest navrata davani spazmolitici za bol povezanu s bolešću bubrega. Dana 4. studenog 2005. godine podnositelj zahtjeva obavio je urološke pretrage u laboratoriju Zatvorske bolnice u Zagrebu. Dana 17. studenog 2005. godine podnositelj zahtjeva je odbio ići u Zatvorsku bolnicu u Zagrebu. Dana 20. veljače 2006. godine medicinska sestra iz zatvora je izvijestila da joj je tijekom telefonskog razgovora s kirurgom iz Zatvorske bolnice u Zagrebu bilo rečeno da podnositelja zahtjeva ne treba tamo poslati, jer da oni neće obaviti operaciju. Dana 2. ožujka 2006. godine podnositelj zahtjeva ponovno je obavio urološke pretrage u Zatvorskoj bolnici u Zagrebu.

14. Dana 31. ožujka 2006. godine podnositelja zahtjeva pregledao je urolog u Općoj bolnici u Varaždinu. Potvrđena je dijagnoza bubrežnih kamenaca, te je u tom pogledu preporučena operacija, iako ne hitna.

15. Od povratka u zatvor do 26. listopada 2006. godine zatvorski je liječnik pregledao podnositelja zahtjeva trideset četiri puta. U tom su mu razdoblju u šest navrata davani spazmolitici zbog bolesti bubrega. U nekoliko je navrata zatražio da u vezi s njegovom bolesti bubrega bude izvršena operacija.

16. Podnositelj zahtjeva je bio ponovno hospitaliziran u Zatvorskoj bolnici u Zagrebu od 26. listopada do 17. studenog 2006. godine. U izvješću izrađenom kasnijeg datuma navodi se da podnositelj zahtjeva boluje od bubrežnih kamenaca i da nije moguće obaviti relevantnu operaciju u Zatvorskoj bolnici u Zagrebu te da se ista može obaviti samo u redovnoj bolnici.

Podnositelju zahtjeva ponuđena je operacija za proširene vene u Zatvorskoj bolnici u Zagrebu, što je on odbio, ustrajući na svom povratku u zatvor.

17. Po povratku u zatvor zatvorski je liječnik pregledao podnositelja zahtjeva u dvadeset šest navrata, uglavnom u vezi s bolešću kičme. Jednom mu je prilikom dan spazmolitik za bolest bubrega. Propisan mu je pojačani obrok od 1. prosinca 2006. do 1. veljače 2007. godine i od 4. svibnja do 1. kolovoza 2007. godine.

2. Pravni lijekovi koje je koristio podnositelj zahtjeva

18. Dana 30. kolovoza 2006. godine podnositelj zahtjeva obratio se i sucu izvršenja Županijskog suda u Varaždinu i Upravi za zatvorski sustav s pritužbom na neodgovarajuću medicinsku skrb za svoje razne zdravstvene probleme, uključujući i one navedene u stavku 6. ove presude.

19. Uprava za zatvorski sustav odgovorila je na navode podnositelja zahtjeva pismom od 12. prosinca 2006. godine, čiji mjerodavni dijelovi glase kako slijedi:

.....

Na temelju uvida u zdravstvenu dokumentaciju utvrđeno je da ste od 24. veljače 2003. godine, po dolasku u Kaznionicu u Lepoglavi u redovnom tretmanu zatvorskog liječnika.

Dana 28. veljače 2003. godine evidentirano je da bolujete od bubrežnih kamenaca zbog čega ste u dva navrata hospitalizirani u Zatvorskoj bolnici. Uz to je evidentirano da bolujete i od križobolje i proširenih vena na desnoj potkoljenici. Boravkom u Zatvorskoj bolnici od 29. svibnja 2003. do 4. srpnja 2003. godine indicirana je potreba za operativnim zahvatom te ste stavljeni na listu čekanja za operaciju na Urološkoj klinici KBC Rebro.

Zbog učestalih bubrežnih bolova ponovno ste hospitalizirani u Zatvorskoj bolnici od 26. rujna 2005. do 30. rujna 2005. godine kada je po mišljenju specijalista zaključeno da se kamenci ne mogu razbiti ultrazvučnom metodom.

I nadalje ste u redovnom tretmanu liječnika Kaznionice u Lepoglavi te Vam je određena i adekvatna medicinska terapija. Dana 17. studenoga 2005. ponuđena Vam je hospitalizacija koju ste Vi odbili te izjavili da ćete se sami javiti kada želite ići u bolnicu. Iz toga razloga je dana 20. veljače 2006. godine javljeno iz Zatvorske bolnice da neće biti operacije, te je savjetovano da Vas se uputi urologu u Varaždin. Napisana Vam je uputnica za urologa uz prethodnu laboratorijsku obradu. Laboratorijskom obradom ustanovljeno je da imate krvi u mokraći te da ima laboratorijskih znakova za oštećenje jetre.

Dana 31. ožujka 2006. godine bili ste kod urologa čiji je nalaz ustanovio promjene na bubrežima, ali nije bilo indikacija za hitni operativni zahvat. Planiran je CT abdomena koji je napravljen 20. travnja 2006. godine, u čijem nalazu nije bilo vidljivih patoloških promjena. U dva ste navrata pregledani od strane interniste u Kaznionici u Lepoglavi te je preporučen dogovor za hospitalizaciju između uprave Kaznionice i Zatvorske bolnice.

Dana 21. lipnja 2006. godine zbog učestalih križobolja upućeni ste na RTG gdje je nađena diskopatija i diskartroza. Uznapredovala je deformantna spondilartroza. Dana 16. listopada 2006. godine napisana je uputnica za bolničko liječenje u Zatvorskoj bolnici, ali ste Vi odbili hospitalizaciju. Zbog učestalih bolova u lijevoj bubrežnoj loži i zbog učestale križobolje ipak ste pristali na hospitalizaciju te ste se u Zatvorskoj bolnici nalazili od 26.10.2006. do 17.11.2006. godine. Tada Vam je učinjena laboratorijska obrada i UZV jetre, žučnjaka, žučnih vodova, gušterače, slezene i bubrega. RTG snimke srca i pluća su b.o. RTG snimka abdomena je pokazala dvije okruglaste vapnene sjene u projekciji donjeg pologa lijevog bubrega što upućuje na kamence. Laboratorijskim nalazom utvrđeno je da bubrezi podjednako i

na vrijeme luče kontrastni urin u zadovoljavajućoj veličini. Ureteri su urednog toka, širine lumena i prohodnosti, mokraćni mjehur u granici normale. Iako je tijekom hospitalizacije bio planiran operativni zahvat, još prije preporučeno od strane Zatvorske bolnice i specijaliste urologa, ista nije učinjena.

Tijekom hospitalizacije postojala je mogućnost operacije proširenih vena desne potkoljenice za koju se još niste odlučili budući ste se željeli vratiti u matičnu ustanovu, te Vam je u tome i udovoljeno.

Preporučeno je CT lubosakralne kralježnice te se čeka termin. Uputnica je napisana 20.11.2006. godine.

Mišljenje: potrebne su redovite kontrole u ambulanti Kaznionice u Lepoglavi, redovito uzimanje propisane terapije, te bi uskoro trebao slijediti dogovor zbog ponovne hospitalizacije u Zatvorskoj bolnici i eventualne operacije bubrežnih kamenaca.

Na temelju iznijetog utvrđeno je da Vam se u Kaznionici u Lepoglavi pružala primjerena zdravstvena zaštita.“

20. Sudac izvršenja je isto tako odgovorio na navode podnositelja zahtjeva pismom od 13. prosinca 2006. godine, čiji mjerodavni dijelovi glase kako slijedi:

„U povodu vaše pritužbe, koju ste podnijeli dana 31.kolovoza 2006. godine, ... da bi se vama zabranjivalo bolničko liječenje zbog niza bolesti koje navodite,...ovime vam dajem sljedeći odgovor:

...

Doista iz opširne liječničke svjedodžbe razabire se, da ste još 2003. godine bili u zatvorskoj bolnici u svezi bolesti bubrežnih kamenaca, križobolje, te proširenih vena na desnoj potkoljenici. Tada je bio indiciran operativni zahvat, bili ste stavljeni na listu čekanja za operaciju na Urološkoj klinici KBC Rebro, time da će datum operacije biti javljen. Zbog učestalih bolova u bubrežima i radi nastavka liječenja, bilo je 2005. godine ustanovljeno da se kamenci mogu razbijati ultrazvučnom metodom, tada ste se javili u ambulantu Kaznionici u Lepoglavi, bilo vam je određeno redovito uzimanje terapije zbog bolova, 17.studenoga 2005. godine ponuđeno je liječenje u bolnici, ali je javljeno iz Zatvorske bolnice telefonskim putem, da vas se ne šalje u Zatvorsku bolnicu jer nećete biti operirani, upućena je bila uputnica za urologa u bolnici u Varaždinu, i po nalazu urologa od 31.ožujka 2006. g., ustanovljeni su razlozi bolesti na bubrežima, a nije bilo indikacije za hitni operativni zahvat. Nakon toga još je bio dogovor oko hospitalizacije u Zatvorskoj bolnici, da bi konačno bili u bolnici 26.listopada 2006. - 17.studenoga 2006. godine, izvršena je obrada, laboratorij je utvrdio toksično oštećenje jetre, u bubrežima su nađeni konkrementi (kamenci), snimka srca i pluća je bila u redu, a snimka abdomena pokazala je da na bubrežima postoje tzv. Nefroliti.

Prema mišljenju Zatvorske bolnice, unutar iste su iscrpljene sve mogućnosti, a za nastavak liječenja izvan Zatvorske bolnice, potrebno je postići dogovor sa matičnom ustanovom i Zatvorskom bolnicom, postojala je mogućnost operativnog zahvata još u bolnici, kada bi se ujedno i zahvatila operacija proširenih vena, za koju se vi niste, još tada, odlučili. Vraćate se u matičnu ustanovu, dakle u Kaznionicu, preporučuje se CT lubosakralne kralježnice, dana je uputnica koja je napisana 20.studenoga 2006. godine, da prema mišljenju liječnika nadalje su potrebne redovne kontrole u ambulanti Kaznionice u Lepoglavi, redovito uzimanje propisane terapije i nakon toga slijedi dogovor između Kaznionice i Zatvorske bolnice zbog ponovne hospitalizacije i eventualne operacije bubrežnih kamenaca.

Iz ovoga je razvidno, da su neosnovani vaši navodi da vam se zabranjuje bolničko liječenje, kada iz svih ovih mogućih dokumenata, koji su navedeni u liječničkoj svjedodžbi, proizlazi da se tako vodi računa, kako o ambulantnom, tako i o bolničkom liječenju u Zatvorskoj bolnici, pa su prema tome - vaši navodi, u odnosu na vaše tvrdnje da postoji mržnja prema vama od strane Uprave zatvora, potpuno neosnovani.

...“

21. Podnositelj zahtjeva je dostavio i presliku pisma od 15. rujna 2006. godine kojeg je izradilo tajništvo Ustavnoga suda, u kojem se navodi da njegov zahtjev podnesen tom sudu 12. rujna 2006. godine nije podoban za preispitivanje.

II. MJERODAVNO DOMAĆE PRAVO

22. Članak 23. Ustava Republike Hrvatske glasi kako slijedi:

„Nitko ne smije biti podvrgnut bilo kakvom obliku zlostavljanja...“

23. Zakon o izvršavanju kazne zatvora (“Narodne novine”, broj 128/99 od 30. studenog 1999. i 190/03 od 3. prosinca 2003., (pročišćeni tekst) – „Zakon“) stupio je na snagu 1. srpnja 2001. godine, a odredbe koje se odnose na suca izvršenja stupile su na snagu šest mjeseci kasnije, 1. siječnja 2002. godine. Mjerodavne odredbe Zakona glase kako slijedi:

PRITUŽBA ZATVORENIKA

Članak 15.

(1) Zatvorenik ima pravo pritužbe na postupak i odluku zaposlenika kaznionice, odnosno zatvora.

(2) Pritužba se podnosi usmeno ili pisanim putem upravitelju kaznionice, odnosno zatvora (u daljnjem tekstu: upravitelj), sucu izvršenja ili Središnjem uredu Uprave za zatvorski sustav. Pisana pritužba sucu izvršenja ili Središnjem uredu Uprave za zatvorski sustav upućuje se u omotu koji uprava kaznionice, odnosno zatvora ne smije otvoriti.

SUDSKA ZAŠTITA PROTIV POSTUPKA I ODLUKE UPRAVE KAZNIONICE, ODNOSNO ZATVORA

Članak 17.

(1) Protiv postupka i odluke kojom se zatvorenik nezakonito prikraćuje ili ograničava u nekom pravu iz ovoga Zakona zatvorenik može podnijeti zahtjev za sudsku zaštitu.

(2) O zahtjevu za sudsku zaštitu odlučuje sudac izvršenja.

ZAŠTITA ZDRAVLJA

Članak 103.

(1) Zatvoreniku se osigurava liječenje i redovita briga o tjelesnom i duševnom zdravlju.

II. IZVORI VIJEĆA EUROPE

24. Odbor ministara

Preporuka br. Rec(2006)2 Odbora ministara državama članicama o Europskim zatvorskim pravilima (koje je Odbor ministara donio 11. siječnja 2006. godine na 952. sastanku zamjenika ministara):

Članak 46.1 preporuke propisuje kako slijedi:

„Bolesni zatvorenici koji trebaju specijalističko liječenje biti će prebačeni u specijalizirane institucije ili civilne bolnice, kad takvo liječenje nije izvedivo u zatvoru.“

PRAVO

I. NAVODNA POVREDA ČLANKA 3. KONVENCIJE

25. Podnositelj zahtjeva prigovara da mu vlasti Kaznionice u Lepoglavi nisu osigurale odgovarajuću liječničku skrb za njegove zdravstvene probleme. Pozvao se na članak 3. Konvencije koji glasi kako slijedi:

“Nitko se ne smije podvrgnuti mučenju ni nečovječnom ili ponižavajućem postupanju ili kazni.

26. Vlada je osporila tu tvrdnju.

A. Dopuštenost

27. Vlada je zatražila da Sud utvrdi da je zahtjev nedopušten zbog toga što nisu iscrpljena domaća pravna sredstva. Tvrde da podnositelj zahtjeva nije podnio ustavnu tužbu zbog toga što mu za njegove bolesti nije osigurano odgovarajuće liječenje.

28. Podnositelj zahtjeva tvrdi da je iscrpio sva pravna sredstva koja su mu bila na raspolaganju u domaćem pravnom sustavu, u odnosu na navodnu povredu.

29. Sud primjećuje da pravilo o iscrpljivanju domaćih pravnih sredstava sadržano u članku 35., stavku 1. Konvencije traži da podnositelj zahtjeva ima redovni put za korištenje pravnih sredstava koja su dostupna i dostatna kako bi pružila zadovoljštinu u odnosu na navodne povrede. Postojanje pravnih sredstava o kojima se ovdje radi mora biti dovoljno sigurno ne samo u teoriji nego i u praksi, jer će ako to nije tako njima nedostajati potrebna dostupnost i djelotvornost. Vlada koja tvrdi da pravno sredstvo nije iscrpljeno treba uvjeriti Sud da je ono u mjerodavno vrijeme bilo djelotvorno i dostupno i u teoriji i u praksi, što znači da je bilo dostupno, da je moglo pružiti zadovoljštinu u odnosu na prigovore podnositelja zahtjeva te da je nudilo razumne izgleda za uspjeh (vidi, između drugih izvora prava, presudu u predmetu *Akdivar and Others v. Turkey*, od 16. rujna 1996. *Reports of Judgments and Decisions* 1996-IV, str. 1210, stavak 65. i 68.).

30. Vraćajući se ovome predmetu, Sud na početku primjećuje kako pismo od 15. rujna 2006. godine koje je tajništvo Ustavnoga suda poslalo podnositelju zahtjeva potvrđuje da je podnositelj zahtjeva podnio zahtjev tome sudu, iako u tom pismu nije naveden sadržaj zahtjeva i točan razlog za utvrđenje toga suda da zahtjev nije podoban za preispitivanje (vidi stavak 21. ove presude). Bez ocjenjivanja je li ili nije podnositelj zahtjeva u stvari podnio ustavnu tužbu zbog toga što mu Kaznionica u Lepoglavi nije osigurala odgovarajuće liječenje,

Sud nadalje primjećuje kako je utvrđena praksa Ustavnog suda da utvrdi kako su ustavne tužbe koje se ne tiču osnovanosti određenoga predmeta nedopuštene. S obzirom na takvu praksu, i na to da Vlada nije sudu dostavila nikakvu sudsku praksu koja bi govorila u prilog njihovoj tvrdnji koja se tiče dostatnosti i djelotvornosti toga pravnoga lijeka, te ostavljajući po strani pitanje je li ustavna tužba odgovarajuća kao pravno sredstvo koje može osigurati zadovoljštinu u odnosu na prigovor podnositelja zahtjeva, Sud zaključuje da ustavna tužba zbog nepružanja odgovarajućega liječenja u zatvoru nije pravno sredstvo čije postojanje bi bilo utvrđeno s dostatnom izvjesnošću.

31. Sud nalazi da je time što je podnio pritužbu nadležnom sucu izvršenja i Upravi za zatvorski sustav, podnositelj zahtjeva na odgovarajući način iskoristio pravna sredstva koja su osigurana u domaćem pravu, a koja su mu bila na raspolaganju u odnosu ne njegov prigovor zbog nepružanja odgovarajuće medicinske pomoći. Posebice, Sud ističe da iako je prema mjerodavnom domaćem pravu postojala mogućnost podnošenja žalbe protiv odluke suca izvršenja izvanraspravnom vijeću nadležnoga županijskoga suda, pronositelj zahtjeva nije bio u položaju iskoristiti takvu žalbu jer je nadležni sudac izvršenja odgovorio na prigovor podnositelja zahtjeva pismom, a ne odlukom te da je nemoguće podnijeti žalbu protiv pisma. Prema tome, zahtjev ne može biti odbijen zbog neiscrpljivanja pravnih sredstava.

32. Sud primjećuje da zahtjev nije očigledno neosnovan u smislu članka 35., stavka 3. Konvencije. Nadalje primjećuje da nije nedopušten ni po kojoj drugoj osnovi. Stoga treba utvrditi da je dopušten.

B. Osnovanost

33. Glede osnovanosti zahtjeva, Vlada tvrdi da navodno nepružanje odgovarajućeg liječenja za bolesti podnositelja zahtjeva nije zadovoljilo minimalnu razinu zahtjeva težine povrede iz članka 3. Konvencije. Nadalje tvrde da je podnositelj zahtjeva dobio odgovarajuće liječenje i od strane liječnika u Kaznionici u Lepoglavi i tijekom boravka u Zatvorskoj bolnici u Zagrebu. Isto tako tvrde da je podnositelj zahtjeva u tri navrata odbio hospitalizaciju, i to 17. studenog 2005., 16. listopada i 17. studenog 2006. godine.

34. Podnositelj zahtjeva tvrdi da je ozbiljno trpio kao rezultat nepružanja odgovarajućeg liječenja za njegovo zdravstveno stanje. Nadalje naglašava da mu nikada nije bila ponuđena operacija u vezi s njegovom bolešću bubrega i da se operacija koju je odbio odnosila samo na proširene vene.

35. Sud ponavlja da zlostavljanje mora doseći minimalnu razinu težine povrede da bi bilo u dosegu članka 3. Ocjena ovoga minimuma je po naravi stvari relativna; ona ovisi o svim okolnostima predmeta (vidi presudu u predmetu *Vilvarajah and Others v. the United Kingdom*, od 30. listopada 1991., Serija A br. 215, str. 36, stavak 107.).

36. Sud je dosljedno naglašavao da trpljenje i ponižavanje o kojemu se radi mora u svakome slučaju ići iznad onoga neizbježnoga elementa trpljenja ili poniženja povezanog s danim oblikom legitimnog postupanja ili kažnjavanja. Mjere koje osobu lišavaju slobode mogu često uključiti takav element. Prema toj odredbi država mora osigurati da osoba bude lišena slobode u uvjetima koji su spojivi s poštovanjem njenog ljudskog dostojanstva, da je način i metoda izvršenja mjere ne podvrgavanju nevolji i tegobi jačine koja premašuje neizbježivu razinu trpljenja koje je dio lišenja slobode i da, s obzirom na praktične zahtjeve boravka u zatvoru, budu odgovarajuće osigurani njeno zdravlje i dobrobit (vidi predmet *Kudla v. Poland* [GC], br. 30210/96, stavci 91.-94., ECHR 2000-XI).

37. Što se tiče ovoga predmeta, Sud primjećuje na početku da je nesporno da je još od siječnja 2002. godine podnositelj zahtjeva bolovao od različitih bolesti, uključujući i bubrežne kamence. Sud smatra da su zdravstveni problemi podnositelja zahtjeva, osim bubrežnih kamenaca, bili odgovarajuće zbrinuti tako što su mu davani lijekovi protiv bolova i što mu je

ponuđena mogućnost operacije proširenih vena. U tom pogledu Sud također primjećuje da u pogledu tih bolesti nisu dane nikakve daljnje preporuke.

38. Glede problema podnositelja zahtjeva u odnosu na bubrežne kamence, Sud primjećuje kako medicinska dokumentacija koju je dostavila Vlada pokazuje da su podnositelju zahtjeva u četrdeset šest navrata davani sapzmolitici kako bi mu se ublažila bol povezana s bolešću bubrega u razdoblju od 28. veljače 2003. do 1. kolovoza 2007. godine. Sud je tako uvjeren da je podnositelj zahtjeva povremeno trpio znatnu bol kao rezultat toga što je imao jedan broj kamenaca u lijevom bubregu i desnom ureteru, time da je jedino ublažavanje bolova povezano s tom bolešću bilo davanje lijekova protiv bolova od strane zatvorskoga liječnika.

39. Glede toga je li medicinska skrb koju je u tom pogledu primio podnositelj zahtjeva bila odgovarajuća, Sud prvo naglašava da nije u položaju dati neovisnu procjenu potrebe za operacijom u vezi s bolešću bubrega podnositelja zahtjeva. Međutim, Sud primjećuje da su liječnici u Zatvorskoj bolnici u Zagrebu utvrdili da je, iako operacija nije bila hitna, stanje s bubregom podnositelja zahtjeva bilo moguće izliječiti samo operacijom. Međutim, nikada nije bilo postupljeno po toj preporuci. Stoga Vladine tvrdnje nisu uvjerile Sud.

40. Glede Vladine tvrdnje da je podnositelj zahtjeva odbio ponuđenu hospitalizaciju, Sud primjećuje da je jedina ponuđena hospitalizacija bila u Zatvorskoj bolnici u Zagrebu, iako je bilo jasno utvrđeno da se preporučena operacija ne može obaviti u toj bolnici (vidi stavke 13. i 16. ove presude). Iz podnesene se medicinske dokumentacije vidi da se operacija koju je podnositelj zahtjeva izričito odbio ticala njegovih proširenih vena (vidi stavak 16. ove presude).

41. Važan čimbenik koji treba uzeti u obzir je vrijeme koje je podnositelj zahtjeva proveo u zatvoru bez operacije za stanje svog bubrega. U tom pogledu Sud primjećuje da su mjerodavne domaće vlasti, i to osoblje zatvora Županijskog suda u Zagrebu, Zatvorske bolnice u Zagrebu i Kaznionice u Lepoglavi, bile od siječnja 2002. godine bez dvojbe svjesne bolesti bubrega podnositelja zahtjeva kad je izrađeno prvo medicinsko izvješće u tom smislu. Sud međutim primjećuje kako Vlada nije dostavila nikakvu naznaku da su Kaznionica u Lepoglavi ili neke druge vlasti poduzele bilo kakve relevantne korake kako bi se pobrinule da preporučena operacija 2003. godine (vidi stavak 12. ove presude) bude stvarno i izvršena. U tom pogledu Sud prihvaća da obavljanje operacije u redovnoj bolnici na osobi koja služi kaznu zatvora nakon što je osuđena za teška kaznena djela predstavlja sigurnosni rizik i da bi stoga mogla uključiti određeni stupanj povezanih operativnih problema, koji mogu uzrokovati određenu odgodu. Međutim, podnesena medicinska dokumentacija pokazuje da su od srpnja 2003. godine mjerodavne vlasti i to u Zatvorskoj bolnici u Zagrebu te osoblje Kaznionice u Lepoglavi bile svjesne da je ta operacija preporučena; tijekom razdoblja od više od četiri godine nisu bili poduzeti nikakvi koraci kako bi se obavila operacija. S tim u vezi Sud ne smatra relevantnom Vladinu tvrdnju da je podnositelj zahtjeva stavljen na listu čekanja bolnice Rebro, jer nije spomenut nikakav datum ili barem otprilike neki datum kad bi se u stvari trebala obaviti operacija. Stavljanje podnositelja zahtjeva na listu čekanja, no nakon toga propuštanje osigurati da se poduzmu konkretni i istinski koraci tijekom dugog razdoblja od nekoliko godina, pokazuje da nije na odgovarajući način postupljeno po preporuci liječnika u svezi s bolešću bubrega podnositelja zahtjeva.

42. Sud smatra da zatvorske vlasti nisu izvršile svoju obvezu da podnositelju zahtjeva osiguraju potrebno liječenje budući da su podnositelja zahtjeva ostavili da trpi znatne povremene bolove tijekom produljenog vremenskog razdoblja bez predvidivih izgleda da će biti trajno izliječen od ove bolesti bubrega, zbog toga što vlasti u Kaznionici u Lepoglavi nisu pratile bolest podnositelja zahtjeva i organizirale preporučenu operaciju. U okolnostima ovoga predmeta, a posebice u svjetlu dugotrajne zatvorske kazne podnositelja zahtjeva, takvo propuštanje od strane domaćih vlasti prelazi prag ozbiljnosti povrede koja se traži u članku 3.

Konvencije, te predstavlja nečovječno i ponižavajuće postupanje u smislu članka 3. Konvencije.

43. Sud stoga nalazi da je došlo do povrede te odredbe.

IV. PRIMJENA ČLANKA 41. KONVENCIJE

44. Članak 41. Konvencije propisuje:

„Ako Sud utvrdi da je došlo do povrede Konvencije i dodatnih protokola, a unutarnje pravo zainteresirane visoke ugovorne stranke omogućava samo djelomičnu odštetu, Sud će, prema potrebi, dodijeliti pravednu naknadu povrijeđenoj stranci.“

A. Šteta

45. Podnositelj zahtjeva potražuje 100.000 eura (EUR) na ime naknade nematerijalne štete.

46. Vlada taj iznos smatra prekomjernim.

47. Sud primjećuje da je utvrdio da su povrijeđena prava podnositelja zahtjeva zajamčena člankom 3. Konvencije. Posebice, utvrdio je da podnositelj zahtjeva nije dobio odgovarajuću liječničku skrb tijekom služenja svoje zatvorske kazne. Ta mu je činjenice neosporivo uzrokovala određeno fiziko i mentalno trpljenje. Stoga, presuđujući na pravičnoj osnovi, kako to traži članak 41. Konvencije, Sud podnositelju zahtjeva dosuđuje 2.000 EUR s toga naslova, uz sve poreze koji bi mogli biti zaračunati na taj iznos.

B. Troškovi i izdaci

48. Podnositelji zahtjeva nije postavio zahtjeve za bilo kakve nastale troškove i izdatke. Stoga Sud smatra da nije pozvan dosuditi bilo koji iznos s toga naslova.

C. Zatezna kamata

49. Sud smatra primjerenim da se zatezna kamata temelji na najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke uvećanoj za tri postotna boda.

IZ TIH RAZLOGA, SUD JEDNOGLASNO

1. *Utvrdjuje* da je zahtjev dopušten;
2. *presuđuje* da je došlo do povrede članka 3. Konvencije;
3. *presuđuje*

(a) da tužena država podnositelju zahtjeva treba, u roku od tri mjeseca od dana kad presuda postane konačnom u skladu s člankom 44. stavkom 2. Konvencije, isplatiti 2.000 EUR (dvije tisuće eura) na ime nematerijalne štete koji iznos treba pretvoriti u nacionalnu valutu tužene države prema tečaju važećem na dan namirenja uz svaki porez koji bi mogao biti zaračunat na taj iznos;

(b) da se od proteka naprijed navedena tri mjeseca do namirenja na naprijed navedeni iznos plaća obična kamata prema stopi koja je jednaka najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke tijekom razdoblja neplaćanja, uvećana za tri postotna boda;

4. odbija ostatak zahtjeva podnositelja zahtjeva za pravednu naknadu.

Sastavljeno na engleskome jeziku i otpravljeno u pisanom obliku dana 17. siječnja 2008. godine u skladu s pravilom 77. stavcima 2. i 3. Poslovnika Suda.

Søren NIELSEN
tajnik Odjela

Christos ROZAKIS
Predsjednik